

Sygn. akt II CSK 760/11

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 26 lipca 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jan Górowski (przewodniczący)

SSN Dariusz Dończyk

SSA Andrzej Niedużak (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa Okręgowej Izby Inżynierów
Budownictwa w G.

przeciwko F. B.

o pozbawienie tytułu wykonawczego wykonalności,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 26 lipca 2012 r.,

skargi kasacyjnej pozwanego

od wyroku Sądu Apelacyjnego

z dnia 7 lipca 2011 r.,

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od pozwanego na rzecz
strony powodowej kwotę 1.800 (jeden tysiąc osiemset) zł
tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Okręgowa Izba Inżynierów Budownictwa w G. domagała się pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego - nakazu zapłaty wydanego dnia 29 lutego 2008 r. przez Sąd Okręgowy, któremu postanowieniem z dnia 18 czerwca 2009 r. nadano klauzulę wykonalności przeciwko stronie powodowej. Nakazem zapłaty polecono Okręgowej Izbie Inżynierów Budownictwa w Z., aby zapłaciła na rzecz F. B. kwotę 110.685,96 zł z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu. Strona powodowa zarzucała, że nie było podstaw do nadania przeciwko niej klauzuli wykonalności, jako że nie jest następcą prawnym Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa w Z.

Pozwany F. B. wnosił o oddalenie powództwa zarzucając, że powództwo o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego nie jest dopuszczalne, bowiem zgłaszane przez stronę powodową zarzuty mogły być podniesione wyłącznie w postępowaniu klauzulowym, w drodze zażalenia.

Podzielając stanowisko pozwanego Sąd Okręgowy oddalił powództwo. Na skutek apelacji strony powodowej opartej na zarzutach naruszenia art. 788 k.p.c., art. 795 § 1 k.p.c. i art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c., Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 7 lipca 2011 r. zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że pozbawił wykonalności tytuł wykonawczy w postaci nakazu zapłaty wydanego przez Sąd Okręgowy dnia 29 lutego 2008 r. oraz orzekł o kosztach procesu.

Podstawą faktyczną orzeczenia Sąd Apelacyjny uczynił ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji wskazując, że były one prawidłowe i nie były kwestionowane. Wedle tych ustaleń, Krajowa Izba Inżynierów Budownictwa uchwałą numer 12/R/06 z dnia 15 lutego 2006 r. zlikwidowała z dniem 25 lutego 2006 r. Okręgową Izbę Inżynierów Budownictwa w Z. oraz Okręgową Izbę Inżynierów Budownictwa w G. Następcą prawnym zlikwidowanych Izb ustanowiła Okręgową Izbę Inżynierów Budownictwa w G W. Pozew zlikwidowanej Izby w Z. o ustalenie, że nie utraciła osobowości prawnej, iż przysługuje jej prawo własności nieruchomości położonej w Z. przy ulicy R. numer [...] oraz, że Okręgowa Izba Inżynierów Budownictwa w G. nie jest jej następcą prawnym, został

ostatecznie w postępowaniu kasacyjnym odrzucony przez Sąd Najwyższy, który stwierdził, że na skutek uchwały Krajowej Rady Polskiej Izby Inżynierów Budownictwa będącą w tamtej sprawie powódką, Izba utraciła zdolność sądową. Nakazem zapłaty z dnia 29 lutego 2008 r. Sąd Okręgowy uwzględniając pozew F. B., zasądził na jego rzecz od Okręgowej Izby Inżynierów Budownictwa w Z. kwotę 110.685,96 zł wraz z ustawowymi odsetkami i kosztami procesu. Postanowieniem z dnia 18 czerwca 2009 r. Sąd Okręgowy nadał temu nakazowi zapłaty klauzulę wykonalności przeciwko następcy prawnemu, tj. Okręgowej Izbie Inżynierów Budownictwa w G.

Sąd Apelacyjny, inaczej jak Sąd Okręgowy, stwierdził dopuszczalność zwalczania na podstawie art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. tytułu wykonawczego bez względu na to, od jakiego pochodzi organu, tyle tylko, że w odniesieniu do tytułu egzekucyjnego korzystającego z powagi rzeczy osądzonej niedopuszczalne jest powoływanie się na zdarzenia zaszłe przed jego powstaniem (poza wymienionymi w art. 840 § 1 pkt 2 zdanie drugie i pkt 3 k.p.c.), które przeczą obowiązkowi dłużnika spełnienia świadczenia wskazanego w tym tytule. Z tej tylko przyczyny, że strona powodowa żądała pozbawienia wykonalności tytułu wykonawczego korzystającego z powagi rzeczy osądzonej, powództwo nie mogło być oddalone. Okoliczność, że na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności nie zostało złożone zażalenie, nie stoi na przeszkodzie możliwości uwzględnienia powództwa. W konkluzji Sąd Apelacyjny wskazał, że skoro ustalono, iż określony w tytule egzekucyjnym z dnia 29 lutego 2008 r. dłużnik nie istniał od dnia 15 lutego 2006 r. to oznacza, że strona powodowa wykazała niemożność przejścia na nią obowiązków tego dłużnika po powstaniu tytułu egzekucyjnego. To zaś oznacza, że skutecznie zaprzeczyła zdarzeniu, na którym oparto wydanie klauzuli wykonalności na podstawie art. 788 k.p.c.

W złożonej skardze kasacyjnej pozwany zarzucał naruszenie prawa materialnego, art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że na podstawie tego przepisu można zwalczać tytuł wykonawczy korzystający z powagi rzeczy osądzonej, o ile nie powołuje się na zdarzenia przeczące obowiązkowi dłużnika spełnienia wskazanego w tytule świadczenia, zaszłe przed powstaniem tytułu. Dalej skarżący zarzucał naruszenie art. 840 § 1

pkt 1 k.p.c. przez jego niewłaściwe zastosowanie w postaci błędu w subsumpcji polegającego na wadliwym zastosowaniu tego przepisu w odniesieniu do zdarzenia, które zaszło przed powstaniem tytułu egzekucyjnego. Pozwany zarzucał też naruszenie przepisów postępowania, a mianowicie art. 795 § 1 k.p.c. w związku z art. 788 § 1 k.p.c., art. 168 § 1 k.p.c. i art. 169 §1, 2, 3 i 4 k.p.c. poprzez ich pominięcie, co było następstwem uznania za dopuszczalne powództwa opozycyjnego opartego na podstawie art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. bez względu na to, czy dłużnik brał udział w postępowaniu klauzulowym. W efekcie uwzględniono powództwo, mimo że jedynym środkiem ochrony prawnej dłużnika w okolicznościach sprawy było zażalenie na postanowienie o nadaniu przeciwko niemu klauzuli wykonalności. Wnioski skargi kasacyjnej zmierzały do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, ewentualnie uchylenia tego wyroku i orzeczenia co do istoty sprawy przez oddalenie apelacji.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną strona powodowa wносиła o jej oddalenie i zasądzenie od powoda kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Oparcie skargi kasacyjnej na podstawie naruszenia przepisów postępowania (art. 398 § 1 pkt 2 k.p.c.) wymaga wskazania przepisu postępowania, który został naruszony, wyjaśnienia na czym to naruszenie polegało oraz wykazania, że mogło ono mieć wpływ na wynik sprawy. Oceny trafności zarzutów wypełniających drugą podstawę skargi kasacyjnej należy dokonać w pierwszej kolejności, gdyż kontrola prawidłowości zastosowania oraz wykładni prawa materialnego może być dokonywana jedynie na podstawie prawidłowo ustalonego stanu faktycznego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2011 r., I CSK 581/10, Biul. SN 2011/9/11). W ramach drugiej podstawy kasacyjnej skarżący zarzucił naruszenie art. 795 § 1 k.p.c. w związku z art. 788 § 1 k.p.c., art. 168 § 1 k.p.c. i art. 169 § 1, 2, 3 i 4 k.p.c. przy czym uzasadnieniem tego zarzutu jest zdaniem skarżącego, wadliwe dopuszczenie powództwa opozycyjnego mimo, że swoich uprawnień dłużnik mógł dochodzić wyłącznie w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności przeciwko niemu. Takie wyjaśnienie podnoszonego zarzutu procesowego prowadzi do wniosku, że w istocie mamy do czynienia z kontynuacją zarzutów błędnej

wykładni i niewłaściwego zastosowania art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. Dlatego może on być traktowany tylko jako dalsze uzasadnienie dla zarzutów sformułowanych w skardze kasacyjnej pod literami a i b. Należy dodać, że Sąd Apelacyjny nie wypowiedział się co do możliwości ubiegania się o przywrócenie terminu do dokonania czynności w postępowaniu klauzulowym. Nie było też w sprawie przesłanek do takich wypowiedzi.

Jako pierwszy został wskazany zarzut naruszenia prawa materialnego przez błędną wykładnię art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. Prawidłowa wykładnia tego przepisu zdaniem skarżącego wskazuje, że ma on zastosowanie tylko do tytułów egzekucyjnych innych niż te, które korzystają z przymiotu powagi rzeczy osądzonej, te bowiem mogą być zwalczane w trybie przewidzianym w art. 840 § 1 pkt 2 k.p.c. Tymczasem na podstawie art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. można zaatakować każdy sądowy tytuł wykonawczy, bez względu na to, od jakiego organu pochodzi tytuł egzekucyjny, bowiem istotą powództwa opozycyjnego z art. 840 k.p.c. jest wykazanie, że sam tytuł wykonawczy nie odpowiada istotnemu i rzeczywistemu stanowi rzeczy. Powództwo opozycyjne nie prowadzi do ponownego merytorycznego rozpoznania sprawy zakończonej prawomocnym lub natychmiast wykonalnym orzeczeniem sądowym. Jego celem jest pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego, nie zaś podważenie treści orzeczenia sądowego, które zaopatrzone w klauzulę wykonalności. Innymi słowy, dłużnik może w drodze powództwa żądać pozbawienia tytułu wykonawczego wykonalności w całości lub w części, jeżeli przeczy zdarzeniom na których oparto wydanie klauzuli wykonalności. Takim zdarzeniem może być w szczególności przejście obowiązku, mimo istnienia formalnego dokumentu stwierdzającego to przejście. W literaturze przedmiotu i w judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się, że użyty w art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. termin „zdarzenie” należy do dziedziny prawa materialnego. Oznacza to, że „zdarzeniami” w rozumieniu tego przepisu są wyłącznie zdarzenia leżące u podstawy świadczenia wynikającego z zobowiązania dłużnika objętego tytułem egzekucyjnym lub - w przypadku z art. 786, 788, 791 k.p.c. - stojące u podstaw klauzuli wykonalności. W drodze tego powództwa można zatem zwalczać tytuł wykonawczy powołując się na zdarzenia, które zaszły przed powstaniem tytułu egzekucyjnego jak również na zdarzenia zaistniałe pomiędzy

powstaniem tytułu egzekucyjnego a nadaniem tytułowi klauzuli wykonalności. Jeżeli powód- dłużnik powołuje się na zdarzenia zaistniałe przed wydaniem tytułu egzekucyjnego, to może on zaprzeczyć obowiązkowi spełnienia na rzecz pozwanego-wierzyciela świadczenia wskazanego w tytule. Powództwo przeciwegzekucyjne nie może w żadnym wypadku kwestionować ani zmierzać do uchylecia powagi rzeczy osądzonej (por. uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 17 kwietnia 1985 r., III CZP 14/85, OSNC 1985/12/192, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2006 r., IV CSK 24/06 - niepubl.). Przenosząc te rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy wskazać trzeba, że powództwo w żadnym stopniu nie zmierza do wzruszenia tytułu egzekucyjnego - nakazu zapłaty wydanego w dniu 29 lutego 2008 r. przez Sąd Okręgowy. Strona powodowa kwestionuje natomiast, aby nastąpiło „zdarzenie” powodujące przejście obowiązków określonych w tytule egzekucyjnym z wskazanego w tym tytule dłużnika-pozwanego, na zobowiązanego na podstawie tytułu wykonawczego - powoda. Trafnie Sąd Apelacyjny skonstatował, że do przejścia zobowiązań na podstawie postanowienia z dnia 18 czerwca 2009 r. nie mogło dojść, skoro od dnia 15 lutego 2006 r. dłużnik wskazany w tytule egzekucyjnym nie istniał.

Nie zasługuje na uwzględnienie zarzut, jakoby niedopuszczalne było zgłaszanie w ramach powództwa opozycyjnego zarzutów możliwych do podniesienia w ramach zażalenia na postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności. Współcześnie w judykaturze Sądu Najwyższego wskazuje się, że dłużnik może wnieść powództwo na podstawie art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. niezależnie od tego, czy skarżył postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności, choćby można było w drodze zaskarżenia tego postanowienia podnieść te same zarzuty (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 29 czerwca 2006 r., IV CSK 24/06 - niepubl.). Nie stoi temu na przeszkodzie merytoryczny charakter obrony przed egzekucją, jaką daje dłużnikowi powództwo z art. 840 § 1 pkt 1 k.p.c. W uchwale z dnia 28 października 2010 r. (III CZP 65/10, OSNC 2011/3/27) Sąd Najwyższy podkreślił, że podstawowe funkcje postępowania klauzulowego polegają na sprawdzeniu, czy tytuł egzekucyjny spełnia wymagania przewidziane dla danego rodzaju tytułów egzekucyjnych oraz zagadnień o charakterze materialnoprawnym. Należy do nich ustalenie podmiotowego i przedmiotowego

zakresu egzekucji oraz zbadanie czy wystąpiło zdarzenie, od którego uzależnione jest wykonanie tytułu egzekucyjnego. Ustalenie podmiotowego zakresu egzekucji obejmuje badanie następstwa prawnego. Przejście praw lub obowiązku stanowiące „zdarzenie” w rozumieniu art. 841 k.p.c. może być przedmiotem badania zarówno w postępowaniu o nadanie klauzuli wykonalności, jak i w ramach powództwa opozycyjnego.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., Sąd Najwyższy skargę kasacyjną oddalił.